

Eesti Töõandjate Keskliit

Teie: 9.05.2025 nr nr 1-3/77

Meie: 16.06.2025 nr 9.2-1.1/25/2106-2

Töõandjate kaasamisest haridusreformidesse

Austatud Hando Sutter
Austatud Veljo Konnimõis

Pöördusite oma 9. mai 2025. a kirjaga peaministri poole seoses tööandjate kaasamisega haridusreformidesse. Täname Teid kirja eest. Käesolevaga vastame Teie küsimustele ja ettepanekutele ning anname selgitusi Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt.

Toote oma kirjas välja hariduses ja teaduses kavandatavate ja osalt juba ka elluviidavate muudatuste kitsaskohti ning esitate omapoolseid ettepanekuid.

Töõandjate panus muudatuste kavandamise ja nende rakendamise aruteludesse on ülioluline. Mõõname, et reformide kavandamine ja elluviimine on olnud tempokas, ent ministeerium on järjepidevalt kaasanud Eesti Töõandjate Keskliitu ja teisi olulisi partnereid, sh sektorite esindajaid erinevates formaatides nii kutsehariduse kui ka kutsesüsteemi reformi jt muudatuste kavandamisse.

Kutsehariduse arengutes kaasaráákimise osas nimetame siinkohal, et tööandjate keskorganisatsioon ja teised sotsiaalpartnerid on aastail 2021–2022 olnud tihedalt kaasatud Euroopa Nõukogu kutsehariduse soovitusel Eesti riikliku rakenduskava koostamisse. 2022. aastal haridus- ja teadusministri kinnitatud ja Euroopa Komisjonile esitatud rakenduskava andis üldised suunad kutsehariduse arendamiseks kuni aastani 2030. Rakenduskavas planeeriti ka ressursid, sh nt ESF vahendid õppekavade reformi, IT- ja inseneriakadeemia, kutsesüsteemi reformi jt tegevuste elluviimiseks. Kõige esinduslikum kogu kutsehariduse teemade regulaarseks käsitlemiseks on haridus- ja teadusministrit kutsehariduse küsimustes nõustav kogu, kes oli samuti nimetatud rakenduskava koostamisse kaasatud ja andis oma heakskiidu.

Viimati kohtuti kutsehariduse nõukojas 15. jaanuaril 2025. a, et arutada kutsehariduse reformi, OSKA ja kutsehariduse õppekavade, kutsekeskhariduse uute 4-aastaste õppekavade, koolivõrgu muudatuste ja kutseõppe tulemuslikkuse küsimusi. Sellele eelnesid sisukad kokkusaamised kutsehariduse arengute kavandamiseks 2024. a jaanuaris ja juunis. Sarnaselt kutseharidusega kutsus haridus- ja teadusminister 2024. a kokku ka kõrghariduspoliitika nõukoja kaasates sinna lisaks kõrgkoolidele ka tööandjate esindajad.

Jagame teie seisukohta, et tööandjad on ja peavad olema hariduse arendamisel sisuliselt

kaasatud partnerid. Haridus- ja Teadusministeerium on kaasanud ja jätkab kõigi oluliste partnerite, sh Eesti Tööandjate Keskliidu kaasamist hariduspoliitika kujundamisse ning ministeeriumi erinevad valdkonnad annavad oma parima, et tööandjate seisukohti kuulataks ja arvestataks juba otsuste kujundamise algfaasis.

Pöördumises toote välja, et näete potentsiaalseid probleeme kutseharidusreformi tegevustes. Toote välja erinevaid riskikohti 4-aastaste kutsekeskhariduse õppekavade puhul, nt asjaolu, et mahukamad ja pikemad õppekavad ei ole õppijatele sama atraktiivsed kui 3-aastane üldkeskharidus. Gümnaasiumiharidus on täna põhikoolilõpetajate hulgas eelistatud valik. Taolise pikaajalise haridushoiaku muutmine ühiskonnas selliselt, et kutseharidus muutuks võrdväärselt hinnatud haridusvalikuks nõuab pingutust nii kutsehariduse kui ka tööturu osapooltelt.

Toome välja, et uuringud kinnitavad kutsehariduse üldharidusliku sisuga õpingute olulisust nii edasises tööhõives kui ka õpingute jätkamisel. Üld- ja võtmepädevuste arendamist hindavad teadlased pikemas perspektiivis oluliseks ka sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamisel. Oleme õpilaste, õpetajate, lapsevanemate ja tööandjate tagasiside põhjal ning uuringute toel jõudnud arusaamale, et kutsekeskhariduse üldharidusliku sisu ja mahu muutmine on vältimatult vajalik. Selliselt on tagatud, et õpilased saavutavad õpingute lõpuks lisaks erialaoskustele keskhariduse õpiväljundid, mis on piisavad, et muutuvates oludes töötada ja edasi õppida. Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskuse RAKE kutsekeskhariduse õppekavade rakendumise uuringu tulemustele ja mitmetele rahvusvahelistele, nt Euroopa Kutsehariduse Arendamise Agentuuri Cedefop ja OECD analüüsidele tuginedes võtsime suuna kutsekeskhariduse üldharidusliku sisu tugevdamisele ja õppekavade mahu suurendamisele. Ühtse keskhariduse poole liikudes on tarvis tagada olukord, kus keskhariduse teadmiste, oskuste ja hoiakute lävend, mille õpilased õpingute lõpuks peavad saavutatama on ühtne nii keskhariduse akadeemilises kui rakenduslikus suunas. Kutsekeskhariduse õppe sisu peab tagama hariduse, mida ühiskond hindaks tugevaks keskhariduseks. Kutsekeskharidus ei saa jääda nõ nõrgemaks või mitte täisväärtuslikuks keskhariduseks.

Toote välja, et õppimiskohustus ja kutsekeskhariduse aasta võrra pikem kestus suurendab õppurite arvu, hariduskulusid ja õpetajate puudust. Teete ettepaneku mitte kohustada koole kutsekeskhariduse õppekavu planeerima nelja-aastasena, vaid jätta valikuvõimalus kolme kuni nelja-aastase õppekava vahel. Edasiõppimiseks pakute välja, et tuleks luua vaheaasta või moodulõppe võimalused koostöös üldhariduskoolide või kõrgkoolidega. Seni kehtinud lisa-aasta võimalust ei ole õpilased siiski kasutanud. Me hindame tulemuslikumaks ning ka õpilaste sotsiaalsete garantiide osas asjakohasemaks õppekavajärgse üldharidusõppe mahu suurendamist ja lisaks valitavate üldharidusmoodulite pakkumist neile õpilastele, kes soovivad kõrgkooli astumiseks veel täiendavalt valmistuda.

Nõustume, et paratamatult saab õpikohustuse täitmisel olema ka neid õpilasi, kes mingil põhjusel ei ole võimelised keskhariduse taseme väljundeid saavutama ning täidavad 18-aastaseks saades või omandavad madalama kui 4. taseme kvalifikatsiooni ning täidavad oma õpikohustuse. Piloteerime 2025/26. õppeaastast uusi nelja-aastasi õppekavu ning töötame välja võimalused ka eranditeks, ent tuginedes erinevatele uuringutele võib öelda, et keskharidus on tänapäeval arenenud riikides põhikoolide lõpetajatele peamine haridustee, keskhariduseta on tänapäeva muutuvates oludes raske toime tulla.

Oma kirjas olete kriitilised ka kutsehariduse koolivõrgu muudatuste suhtes. Muudatusi kutseõppeasutuste koolivõrgus, sh Tallinnas viib ministeerium läbi analüüsipõhiselt ja paindlikult. Haridus- ja Teadusministeerium planeerib ja viib koolivõrgu ümberkorraldusi ellu Eesti hariduse infosüsteemi andmeile tuginedes, lähtuvalt kutsehariduse tervikvaatest,

hinnates õpilaste arvu, koolide regionaalse paiknemise, erialade pakkumise, lõpetajate arvu jm dünaamikat, samuti arvestades õppekavarühmade kvaliteedihindamise tulemusi. Arvestame OSKA raportite tööturu vajaduste prognoose ning püüame leida tasakaalu tööturu vajaduste, noortele arenguvõimaluste tagamise ja haridussüsteemi jätkusuutliku toimimise vahel. Peame oluliseks tõsta õppe kvaliteeti.

Sealjuures, Tallinna uute kutsekoolide struktuur ei ole lõplikult kokku lepitud. Veebruaris Eesti Töandjate Keskliidule jagatud analüüsis oli välja toodud koolide võimalik struktuur ja toimemudel. Lõplikud uute rakenduslike kolledžite struktuurid, sh osakondade arv, toimemudelid ja ruumikava valmivad 2025. a sügiseks ning nende koostamisel plaanivad äsja valitud direktorid ja Haridus- ja Teadusministeerium teha tihedalt koostööd töandjate ja erialaliitudega. Haridus- ja Teadusministeeriumi visioon on, et loodavates koolides tekivad tugevad erialaõppekeskused, kuhu koondub õpetajate kompetents, parim õppetehnoloogiline baas ja kuhu riik suunab vajalikke investeeringuid. Tänapäevase visiooni kohaselt koondub kogu ehitusvaldkonna õpe Tallinnas. Ehituskooli ruumidesse, uus kool on ehituse valdkonna õppe eest vastutav ning ehituse valdkonna kutseõppe maht Tallinnas pigem kasvab.

Koolide liitmisel tekkiv rakenduslik kolledž võimaldab valdkondade paremat koostööd, lisaks efektiivsemalt välja töötada ja pakkuda uusi interdistsiplinaarseid õppekavasid ja pakkuda kvaliteetsemat keskharidust. Ehituse eriala õppekava õppival õpilastel on võimalus võtta valikmooduleid teistest erialadest (nt keevitamine). Ühte kooli koonduvad erialad täiendavad üksteist ning kooli on võimalik seeläbi muuta noortele atraktiivsemaks.

Kutsesüsteemi reformi osas kinnitame, et töandjate kaasamine on meie jaoks kesksel kohal. Oleme kutsunud kokku kutseseaduse eelnõu ettevalmistamiseks laiapõhjalise töörühma, kus arutame kutsesüsteemi õigusraamistikku puudutavaid küsimusi. Töörühma kuuluvad kutsesüsteemiga seotud ministeeriumite, õppeasutuste ja töandjate katusorganisatsioonide ning suuremate erialaliitude ja kutse andjate esindajad, kellel on võimalus jagada aruteludes käsitletavat teavet oma liikmes- ja partnerorganisatsioonidega ning tuua nende seisukohad töörühma ühisesse arutellu. Lisaks töörühma tööle oleme avatud kirjalikele ettepanekutele ning valmis korraldama vajadusel täiendavaid kohtumisi ja arutelusid. Soovime kujundada sellise kutsesüsteemi, mis vastab tööturu tegelikele vajadustele ning tugineb töandjate praktilisele kogemusele ja sisendile ning õppijate ja töötajate vajadustele.

Avaldate muret koalitsioonileppes rakenduskõrgharidust puudutava eesmärgi sõnastuse pärast. Märjume, et koalitsioonilepingus lepitakse kokku rakendusliku suunaga kõrghariduse mahu kasvatamise eesmärk, et vastata selgemini tööturu ootustele ning toetada täiskasvanud elanike hulgas kõrghariduse omandamist. Eelkõige peame oluliseks suurendada õpet inseneeria- ja IT, küberturvalisuse ja tehisarutervise- ja sotsiaalvaldkonnas.

Haridus- ja Teadusministeerium seirab iga-aastaselt nii kutse- kui kõrghariduse lõpetajate hõivatust ning nende edukust tööturul. Kui vaadata aasta pärast lõpetamist tööturul rakendunud või edasi õppivate isikute osakaalu, siis pakume riigina haridust, mis leiab praktikas kasutamist. 2023. a andmete järgi oli kõigest 2022. a kõrgharidusõppe lõpetajatest hõivatud 81%, sh on kõige parem rakenduskõrgharidusõppe lõpetajate rakendumine – 87%. Omaosaluse kasvatamist näeme ka edaspidi eelkõige selliste üliõpilaste osas, kellel õppimine ei ole põhitegevuseks või õpivad samal kõrgharidusastmel mitmendat korda.

Olete murelikud põhikooli lõpueksamite lävenditega kavandatavate muudatuste pärast. Siin on oluline arvestada õppimiskohustuse rakendumisega alates 2025/26 õppeaastast, mis loob olukorra, kus iga põhihariduse lõpetaja peab õpinguid jätkama. Eksami lävend ei kao, küll aga võib põhikooli lõpueksami tulemusega, mis jääb alla lävendi, liikuda õpingutega edasi sinna, kus on tagatud õpilüünkade tasandamine. Selleks on sobilik nii ettevalmistav õpe kui ka individuaalne õppekava järgmise haridustaseme alguses. Ka täna võib puuduliku

eksamihindegaga põhikooli lõpetada lapsevanema nõusolekul ning need õpilased enamasti jäävadki edasisest haridusest kõrvale ja nii kasvab madala haridustasemega noorte hulk. Alates järgmisest kevadest peab selline õpilane õppimist jätkama. Seetõttu ei ole tema kinni hoidmine põhikoolis enam mõistlik.

Kokkuvõttes täname Teid soovi eest olla kaasatud hariduspoliitika kujundamisse. Täname tähelepanu juhtimast mitmetele probleemkohtadele ja ka ettepanekute eest, millest mõndagi oleme juba ka arvestanud. Toetame täielikult tööandjate initsiatiivi ja huvi haridusküsimustes kaasa rääkida ning nõustume, et haridus on Eesti konkurentsivõime võtmeteema, mis vajab ühiskonnas kõigi osapoolte toetust ja koostööd.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Triin Laasi-Õige
kantsler

Koopia: Kristen Michal; Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium; Ardo Hansson; Eliise Kuus; Kätlin Atonen

Rita Kask-Klesmann
735 0226
rita.kask-klesmann@hm.ee